

יחיד נולד כולם

ואז אומרת התורה, שכל זה בדיני ממונות, אבל אם מדובר באדם עם הארץ, שעובר על המצוות, והוא תועה בדרכי החיים, בעל השקפות פסולות, "כי תפגע שור איבך או חמור תעה", יהודי שחי חיי בהמיות ללא תורה - "השב תשיבנו לו", תעשה כל מאמץ להחזיר אותו בתשובה ולהראות לו את דרך האמת.

ועל אותו משקל, "כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו", גם אם אין לו השקפות פסולות, הוא לא 'תועה', אלא "רובץ תחת משאו", הולך אחרי תאוות העולם, לא מעניין אותו כלום, לא השקפות פסולות ולא ראיות, רק חומריות, 'חמור שנאך'.

"עזב תעזב עמו", תגש אליו, ותאיר לו את הדרך, תלמד אותו שיש חיים אחרים, חיים מלאים בקדושה, בשמחה, דרך מלאה סיפוק. אבל רגע, אומר האברבנאל, אם הוא בסך הכל יהודי טועה, בור ועם הארץ, אז למה התורה קוראת לו 'שונאך', איך פתאום הוא הפך לשונא?

אומר האברבנאל, הגמרא במסכת פסחים (טז:) אומרת, "גדולה שנה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל, ונשותיהן (של עמי הארצות) יותר מהן (שונאות את התלמידי חכמים יותר מהבעלים שלהן)".

כלומר, כל עוד הוא עם הארץ, התורה קוראת לו 'שונאך', כי לעמי הארצות, יש שנה מיוחדת לתלמידים חכמים, אפילו יותר ממה שגוי שונא יהודי, לכן רק אחרי שתחזיר אותו למוטב, הוא כבר לא יהיה השונא שלך!

אלו דבריו הנפלאים של האברבנאל.

למה בעצם הם כל כך שונאים אותנו?

מסביר המאירי (פסחים טז:), אחד מהמפרשים הראשונים, שהסיבה היא אחת - "מצד קנאתו", הם מקנאים! במה?

"כשרואה בפחיתותו, ומכיר במעלת שכנגדו, ונעשית בשרו חידודין חידודין", במילים הבודדות האלו, הסביר לנו המאירי את פשר ההתנכלות הזו מצד הגורמים הממשלתיים, ובאופן כללי את השנאה לדת ושומריה.

הם פשוט מקנאים!

"כשרואה בפחיתותו", הם מודעים מצוין למצב שבו הם נמצאים, לרמות הפשע שיש בציבור שלא מתחנכים על פי התורה, לכמות הדיכאונות והבדידות שהם חווים, הם יודעים שאי אפשר לסמוך כמעט על אף אחד בציבור כזה.

הם רואים איך החינוך מתפורר להם מול העיניים, "חוצפה יסגא... ואין תוכחת... נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הכלב, הבן אינו מתביש מאביו..." (סוטה טז:).

התאוות החזקות שהולכות ומתעצמות, משאירות אותם מגורים, עצבנים, ולא מסופקים. חיים ללא תכלית וערך.

"ומכיר במעלת שכנגדו", לעומת זאת הם רואים אצל בני התורה שהכל הפוך מהם, הכל מצליח להם, אפס אחוזי פשע, שמחה אושר וסיפוק, למרות הפגיעות והקיצוצים החינוך מניב פירות, יש כבוד, יש אמון, שליטה עצמית, הישמעות לגדולי הדור, ומה שאוכל אותם הכי הרבה, זה הסיפוק שיש לנו.

"ונעשית בשרו חידודין חידודין", זה מוציא אותם מדעתם! כמובן שהם יתנו הסברים חוקיים ומדיניים לכל דבר, ולפעמים הם גם

מסתבר שאין יהודי ירא שמיים, שלא מרגיש סוג של מלחמה בתקופה האחרונה...

לא שזה משהו חדש שהתחיל לא מזמן, זו הרגשה שקיימת שנים רבות, מאז שבעצם הפכנו לעם, יהודים כמעט תמיד הרגישו נרדפים. תמיד רדפו אותנו הגויים, אבל מה שהתחדש בעשרות השנים האחרונות, שהרדיפה לא מגיעה דוקא מהגויים, אלא לצערנו דוקא מיהודים.

ואם בהתחלה זה היה סוג של מלחמה סמויה, ככל שהזמן חולף, זה הופך להיות משהו גלוי יותר ונוקב יותר.

בפרט מאד שנכנסנו לקלחת הבחירות האחרונה, שהמשיכה להקמת ממשלת זדון, שמאז שהיא קמה, הם לא עשו שום דבר באמת חוץ מלפגוע בכל דבר הקשור ללומדי התורה ובני התורה.

כל כמה חודשים באים עם גזרה חדשה, והנה שבוע הבא אמורה להיכנס לתוקף גזרת ביטול הקיום הכשרים, שזה בעצם חלק ממהלך להעביר את כולם לטלפונים חכמים, מה שיאפשר להם השפעה הרבה יותר חזקה על החומות בצורות של בני התורה.

רק לחשוב מה היה קורה אם חברי הכנסת החרדים היו מחוקקים חוקים על הפרדה אצל החילונים, על הגבלת שעות צפייה בטלוויזיה, פיקוח על תכנים בסמארטפונים ובאינטרנט, החלת חובת לימוד תורה על ידי אברכים בבתי הספר ובאוניברסיטאות, ביטול קצבאות לסטודנטים, או חס וחלילה חוק נגד ערבים, המדינה היתה בוצרת...

אבל זה בדיוק מה שהם עושים לנו, וזה לא הכל, זה רק קצת, מה אנחנו אמורים לעשות? מה אנחנו צריכים לחשוב?

ואם אנחנו גדלנו על טהרת הקודש, ואולי יש לנו חסינות פנימית מסוימת, מה נעשה עם הילדים והנערים שגדלים לדור כזה, גדלים לתוך מתקפה רוחנית שכזו, איך נמגן אותם? במה נחסן אותם? ואת עצמנו...

אבל לפני כן, אנחנו צריכים להבין, על מה הם כל כך שונאים אותנו, למה הם מתנכלים לנו כל כך, וכי עשינו להם משהו רע? איפה זה פוגש אותם ביום יום?

הרי כשהם פוגשים יהודי בן תורה, וקצת מכירים אותו, לרוב הוא מתחבב עליהם, הם רואים את היושר שלו, את הדרך ארץ שלו, אז למה הם ממשיכים לשנוא בכל הכח, ומתאחדים, מוותרים על כל האידיאלוגיות שלהם, רק למטרה אחת, "כי נועצו לב יחדיו, עלך ברית יכרותו". מה ההסבר?

נתחיל עם רעיון מעניין מתוך פרשת השבוע, ונמשיך הלאה.

בפרשת השבוע, התורה מצוה אותנו, "כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו, וחדלת מעזב לו? עזב תעזב עמו!" (שמות כג ה).

הפירוש הפשוט הוא, כפי שמובא ברש"י, שאם אדם רואה את החמור של השונא שלו שחרע ונפל מרוב כובד המשא שהניחו עליו, שלא יתעלם חלילה רק בגלל שזה השונא שלו, אלא בכל זאת, עליו להניח את השנאה בצד, ולעזור לו.

אבל האברבנאל על התורה (שמות כג), מפרש פירוש מיוחד משלו על דרך הדרש.

הוא מסביר, שהרי בפסוקים הקודמים, התורה הזהירה את הדיינים בכמה אזהרות, ואחת מהם היא, שלא לצדד ולטעון טענות עבור אחד הצדדים, אלא להיות נקיים לגמרי ולדון דין אמת.

פולטים את האמת, שהם פשוט שונאים, אבל לנו יש הרבה מה ללמוד מהשנאה שלהם.

אדרבה, ככל שהם נלחמים בנו יותר, אנחנו מכירים יותר בערך של הדרך שלנו, מבינים כמה טוב לנו, כמה לא כדאי להיות בצד שלהם, בצד המשפיל, אכול רגשות נקם וקנאה, בצד הסובל והמסכן. כפי שידוע לקוראים הקבועים, בדרך כלל משתדלים לדבר על מה שקשור אלינו, לא לנבור בעולמם של אחרים, אבל יש זמנים שצריך לקום ולהגיד את האמת.

אם אנחנו לא נהיה מלאים אמונה בדרך שלנו, אם החיצים האלו שכל הזמן מופנים כלפנו יחלישו אותנו, אנחנו עלולים לסכן את העתיד שלנו ושל הילדים שלנו.

אנחנו חייבים לדבוק באמת שלנו, ולדעת שכל השנאה הזו נובעת אך ורק מקנאה, פשוטו כמשמעו, אם גדולי רבותינו לא היו אומרים את זה, אולי היה אפשר לחשוב שיש בנו באמת משהו לא בסדר.

אבל בדיוק הפוך, "כאשר יענו אותו - כן ירבה וכן יפרוץ!", כולם מרגישים שאנחנו נמצאים עכשיו לקראת הסוף, ה' מנסה אותנו בניסיון אחרי ניסיון, מי יהיה נאמן לו למרות הכל, למרות הקיצוצים, למרות ההשפלות, למרות שביטלו את הקומה הכשרה, הוא יעשה הכל כדי להישאר דבוק לה'.

גם אם מציעים לו כל מיני עבודות עם שכר גבוה שדורשות ממנו ירידה רוחנית, הוא יתאמץ למצוא דרך לשמוע בקול החכמים, גם אם זה כרוך בללכת נגד כל העולם, הוא יעשה את זה. זה הניסיון של הדור שלנו.

אנחנו גם צריכים לדאוג לילדים שלנו, לחסן אותם מפני רוחות רעות שיפגשו בהם.

אנחנו לא גרים בכפרים נידחים בלב היער, אנחנו גרים בסביבה מעורבת, וגם מי שגר בשכונה דתית או חרדית, בשלב מסוים בחיים, כל ילד ייחשף לפיתויים שהעולם מציע, דרך המשפחה, דרך חברים, בהמתנה לרופא שיניים, במעבר ליד הקיוסק, לא חסרות דרכים. השאלה היא איך עושים את זה, איך גורמים לילד לא להתפעל ממה שהעולם מציע, ולהרגיש תמיד הכי בטוח ורגוע בדרך שאנחנו רוצים להנחיל לו.

צריך לדעת שבדור הזה, אנחנו באמת נמצאים בדילמא לא פשוטה, אבל הרעיון אחד, תמיד להציג משהו כנגד, לתת כמעט הכל בדרך המותרת.

לעשות הרבה 'עולם הזה' סביב העולם הבא, בכל ראש חודש להביא משהו טעים, אם כבר יוצאים לטיול, לתת את זה כתמורה על משהו רוחני, להשקיע הרבה בשבת.

להיות כמה שאפשר חייכנים ונחמדים בהקשר לכל דבר שבקדושה, גם אם משתמשים בשמאל דוחה כשהילד לא רוצה להתארגן לשינה או לסדר את החדר, כשמדובר בלימוד או תפילה, בדור שלנו צריכים להיות מאד זהירים, שילד לא ירגיש שזה משהו מכביד, אלא להשתמש הרבה בימין מקרבת.

בדור שלנו שיש הרבה גירויים פסולים, אנחנו הולכים על חבל דק מאד, כי ברגע שילד יחליט שלא מתאים לו, הוא נמצא בסכנה רוחנית מיידית.

כמה שיותר חום ואהבה, שירגיש שאין לו מה לחפש במקום אחר, כן הכי טוב לך, לא ללחוץ ביחס למה שקשור ליהדות, כמובן, שבכל מקרה לגופו יש להתייץ עם איש חינוך מוסמך ירא שמים, אבל זה העיקרון.

סיפר הרב יעקב גלינסקי (והגדת, משפטים, עמוד 445):

באחד מבתי הכנסת, דרש רב בית הכנסת יום אחד, בנושא מצוות חסד. עד כמה חשובה הצדקה, ועולם חסד יבנה, וכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים...

"לא רק עשירים יכולים לעשות חסד ולתת צדקה", הוסיף הרב ואמר, "כל אחד יכול, כי מעלת החסד גדולה יותר ממעלת הצדקה,

כי צדקה היא בממונו, וגמילות חסדים היא בגופו, הצדקה היא לעניים, וחסד אפשר לגמול גם עם העשירים. כל אחד יכול למצוא הזדמנות לעזור ולהיטיב לזולת, גם אם אין לו הרבה כסף...", וכך המשך הרב והרחיב בדבריו על חשיבות מצוות החסד וההטבה עם הזולת.

בין שומעי השיעור, היה עגלון אחד, אמנם הוא לא היה מתפרנס מהצדקה, אבל בהחלט עמל קשה להביא לחם הביתה. הוא התרגש מאד מהדברים, הוא תמיד חשב שהוא לא מאלה שיכולים להרשות לעצמם להרים תרומות נכבדות, אבל עכשיו הוא שמע מהרב שגם הוא, למרות המצב הכלכלי שלו, יכול לגמול חסד עם הזולת.

אחרי השיעור, הוא ישב עם עצמו לחשוב, איך הוא, במציאות שלו, כן יכול לגמול חסד, הוא העלה כמה הצעות, 'אם אראה עני הולך ברחוב, אעלה אותו אל העגלה, אם הוא יהיה רעב, אתן לו מהאוכל שלי, ואכבד אותו בשתיה שהבאתי לעצמי!...'.

אבל זה לא הספיק לו, הוא רצה חסד קבוע, משהו תמידי, לא מזדמן. אחרי מחשבה נוספת, הוא מצא רעיון נדיר:

בעגלה שלו, תלויה עששית נפט גדולה, להאיר לו את הדרך, כשהוא מגיע הביתה בערב, הוא מכבה אותה, מעכשיו הוא ימלא אותה, וישאיר אותה דולקת, כדי שהעוברים ושבים יהנו ממנה, בקיץ ינצלו מהברות והאבנים, ובחורף מהשלוליות והבוץ.

בהזדמנות הקרובה שהיתה לו, הוא ניגש אל הרב, וסיפר לו על הרעיון הגדול שנוולד אצלו בעקבות הדרשה של הרב. הרב התרגש גם הוא, שיבח אותו על הרצון הכנה שלו לעשות חסד, וברך אותו בכל הברכות האמורות בתורה.

עוד באותו ערב, כשהגיע העגלון הביתה, הוא מילא את העששית בנפט, הדליק אותה, ונכנס לביתו שמח ומסופק למנוחת הלילה.

בבוקר, כשהוא יצא לבית הכנסת, הוא העיף מבט קל על העגלה, ולא האמין למראה עיניו, העששית היתה מנופצת לרסיסים, המושבים של העגלה התלכלכו בנפט סמיך וריחני, ושברי הזכוכיות התפזרו לכל עבר...

העגלון בתמימותו חשב, שהרי אין סיבה בעולם שאדם יחשיך לעצמו את הדרך המוארת, כנראה שמשמים נשלח מלאך לנפץ את העששית, אבל למה? לא היה אכפת לו על הנזק ועל הטרחה בנקיון, רק על זה שמשמים דחו אותו, כמו קין, לא רצו לקבל את המנחה שלו, במה חטא?

מיד בסיום תפילת שחרית, הוא ניגש שוב אל הרב, אבל וחפוי ראש, ביקש הסבר, על מה ולמה לא קיבלו בשמים את החסד שלו. הרב, הביט בעגלון היקר במבט אוהב, "אשריך החסד שעשית התקבל בשמים, ותקבל עליו שכר גדול, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו), חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה".

"אז למה דחו את החסד שלי? למה ניתצו את הפנס?", הוא כמעט בכה...

"אתה חייב להבין", אמר הרב, "אין ספק שהעוברים והשבים נהנו מהפנס מאד, ואתם גמלת חסד עצום, אבל באמצע הלילה, מתעוררים הגנבים, ויוצאים גם הם ל'עבודה', והם צריכים דוקא חושך, כי באור הם עלולים להתגלות ולהיתפס, והם אלו שניתצו את הפנס!..."

לענייננו, אומר הרב גלינסקי, עם ישראל הם האור של כל העולם, "כי נר מצוה ותורה אור", לומדי התורה ושומרי המצוות הם כמו הפנס, והאור הזה לצערנו מפריע לכל אלו שפורקים מעצמם את עול התורה, הולכים אחרי התאוות, נמצאים כל הזמן בחושך שהיצר הרע מחשיך בחיים שלהם, ולכן הם לא יכולים לסבול את האור שיוצא מבית המדרש, מעולם התורה, וזה מה שמביא אותם לעשות הכל כדי לנפץ אותו.

אדרבה, דוקא מהלהיטות שלהם לפגוע בעולם התורה, ממנה אנחנו יכולים ללמוד עד כמה אנחנו שרויים באור, אנחנו הולכים בדרך האמת.

נדע. נפנים. ננחיל. ונהיה מאושרים.

השיעורים נמסרו ונערכו ע"י האברך דוד יעקב עבו -
מוהל מוסמך. 050-4148948. ניתן לקבל גם במייל

david050148948@gmail.com

ניתן להאזין לשיעורים במגוון רחב של נושאים מאת

עורך העלון בקו 'פרשת דרכים' - 074-7962698